

Granica Zofii Nałkowskiej

Zenon Ziembiewicz – próba charakterystyki

- dzieciństwo – Boleborza (część dóbr hrabiów Tczewskich, w których ojciec po utracie własnego majątku otrzymuje miejsce rządcy)
- nauka w szkole w pobliskim mieście, pierwsze krytyczne oceny wobec rodziców, ciasnota ich horyzontów i anachroniczność sposobu myślenia
- nieodwzajemniona młodzieńcza miłość do koleżanki ze szkoły, Elżbiety Bieckiej, wychowanki ciotki Cecylii Kolichowskiej, właścicielki kamienicy
- studia w Paryżu, znajomość z Karolem Wąbrowskim, synem pani Kolichowskiej, związek ze śmiertelnie chorą na gruźlicę Adelą
- wakacyjny romans z córką kucharki, Justyną Bogutówną, podczas pobytu w Boleborzy
- odnowienie znajomości z Elżbietą – decyzja zawarcia ślubu po powrocie z zagranicy
- pisanie artykułów do „Niwy” (pismo ziemiaństwa prowadzone przez plenipotentą rodziny Tczewskich Czechlińskiego) w celu zdobycia pieniędzy na ostatni rok studiów
- przypadkowe spotkanie z Justyną po powrocie z Paryża i odnowienie romansu
- redagowanie dziennika „Niwa” dzięki protekcji Czechlińskiego – nowego starosty
- wyznanie Elżbiecie prawdy o powtórnym romansie Justyną Bogutówną w związku z jej ciążą, wyjazd Elżbiety do Warszawy
- zwrot długu Justynie, usunięcie ciąży przez kochankę, wyjazd za Elżbietą, odnowienie narzeczeństwa z Elżbietą, nowe kontakty wśród ustosunkowanych znajomych jej matki
- powrót z Warszawy, nakłonienie narzeczonej do zaprotegowania Justyny jako sprzedawczyni w sklepie bławatnym
- ślub z Elżbietą i wyjazd na miesiąc za granicę
- działalność publiczna Zenona jako nowego prezydenta miasta – liczne dobrodziejstwa dla mieszkańców miasta, ale i porażki – zamknięcie huty Hettnera wywołuje strajki robotników, brutalnie spacyfikowane przez policję, Ziembiewicz oskarżony o nakaz strzelania do robotników
- problemu Justyny – porzucenie kolejnej pracy, depresja
- samobójstwo zeszpeconego i ociemniałego Ziembiewicza po powrocie ze szpitala

Schemat, na jakim oparła Nałkowska postać głównego bohatera, okazał się być schematem negatywnej transformacji. Ziembiewicz opisany został na dwu planach – w konwencji życia prywatnego oraz jako osoba publiczna. W pierwszym przypadku dominuje romans z Justyną Bogutówną, w drugim tragedia trudnych decyzji podejmowanych przez bohatera na fotelu prezydenckim.

Zenon już od czasów młodzieńczych postanowił, iż za wszelką cenę nie będzie taki jak ojciec. Jego tragedia polegała jednak na tym, iż podświadomie powielał boleborzański schemat, nie panując nad sferą biologiczną – instynktami i popędami. Tragizm jego postaci potęgowała ponadto psychiczna słabość, brak umiejętności podejmowania decyzji oraz rozwiązywania swoich problemów. Tragizm bohatera wzmacniało również stopniowe przekraczanie przez niego kolejnych granic. Kariera była dla niego wszystkim, stąd dla jej pomyślnego rozwoju pozwalał nawet, by inni kierowali jego zachowaniami i decyzjami. Sądził – jak się później okazało – mylnie, że kariera daje mu wolność. Była ona tylko złudzeniem wolności. Zenon ponadto nie potrafił określić swego światopoglądu, pozwolił sobą kierować.

Losy Zenona Ziembiewicza zmierzają do postawienia pytania – gdzie jest granica naszych zachowań, do czego możemy się posunąć, jak daleko pójść, by zrealizować nasze zamierzenia. Autorka starała się ponadto postawić przed czytelnikiem pytania: gdzie jest granica moralna?, czy w ogóle istnieje?, kto ją wyznacza?

Klęska bohatera, którą obserwujemy w powieści, ma wymiar totalny. Zenon nie sprawdził się w

żadnej ze swoich życiowych ról – ani jako mąż, ani jako kochanek, wreszcie ani jako polityk.

Pojęcia i terminy

- schemat
- schemat boleborzański
- zasady moralne
- relatywizm moralny
- egoizm
- odpowiedzialność
- konformizm
- różne punkty widzenia
- prawda
- role społeczne
- karierowicz
- demagogia